

מסורת הש"ס

א) [סוטה לז,ג] ז' לקמן סד;
ג) מדות פ"ג מ"ח, ד) שם
מנחות לז,א) ה) לקמן סב;
ו) חגיגה יב,ו) ז) ש"ך למתני' לקמן דף סד; ועיי' בשנינו גוסי' אורח י'.

הנהגות הב"ח

א) גבי' נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב;
ג) שם מביא מלנן. וזעיי' בסוטה דף מה ע"א;
ה) רש"י ד"ה וחסר ומביא לו' ומושיב וכו' יסוד הס"ד ומביט בזלט אמה וס' סובב נמחק;

שינויי נוסחאות

א) כש"מ וז"ש טוסף בטל את הראש והקוף בית מוליקתו למבחה. ובסתרי' ל"מ טוס' זה, ואפשר שהוספתו עפי' רש"י;
ב) מדבחה מקום קרנות (שסב"י כ"ט וק' ור"ב), [גד' וילגל אילם כש"מ מקום דמים. והוא עשית כי אילו כשמת"י:
ג) כסתרי' וד"ו ובעד, ולפניו ע"פ כה"י עי"ש;
ד) מיתב מקום נמחק (ש"ס וכתתי' ה') [ת' מ"א שהוא לי' אמת וב' טפחים וגבוהו ה' בו' וחרו סובב, וחורו ומביא מלבן של כ"ח אמות וד' טפחים על כ"ח אמות וד' טפחים וכתתי' ג' בו' נע"ה];
ה) קטנות וסיד דופת דרומית (כתתי' ה') [ג' מיתב ובי' ויתמא לתמ' כסתרי' ודתי', וז"מ ממש"י (כע"ה), וז"ל ק' מיתב כלפניו:
ו) מרמה בו' מקוף מחבר כל"ל (ש"ס), ועי' אורח י', ועי' מסה"ס:
א) נוטף הוא על (כתתי' ה') [ב' אמה (ש"ס);
ג) ז"ל המזבח (כתתי' ודתי');
ד) כלן טוסף דיבור מקום המקורש לדרמים. פי' היסוד היה בכל המזבח אך הדמים איך ניתנו רק בחלקו של בנימין. הס"ד (ש"ס ובי"ט);
ה) דהתם (כתי' ה') [זו' ז"ל רבעי (ש"ס);
ו) ל"ב ומצד מערב ל"ב אבל (כתתי' ושי"ט);
ז) [ז"ל לקמן (ש"ס);
ח) ז"ל וספדו הוא (ש"ס);
ב) ז"ל יסוד (ש"ס);
א) מ"א וקשיא לרב דאמר בבנין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שהיה שם יסוד בניו. והס"ד ומס"ד אילם (ש"ס ובי"ט);
ב) ז"ל והא כבש (ש"ס);
ג) ז"ל הפנימה שכנגד הבליטה (ש"ס);
ד) מיתב בה נמחק (ש"ס וכתתי' ה') [ז"ל וממלאו (ש"ס);
ה) [ז"ל אבר ניתוח (ש"ס);
ו) ז"ל האבנים (ש"ס);
ז) [ח' ממצאת כניסתו אמה והיסוד ברלת אמה זו סב"ב. הס"ד ומס"ד וחורו ומביא בו' (כ"י, וכעני' ככ"פ וש"ס);
ב) [וכ"ה כתי"מ וק' ור' ז' ה"ם ליסוד מרלא קתני בו' כל"ל (שסב"י);
ג) מ"א הדם קרי ליה יסוד (כ"פ);
ד) [לא דלא הוא ארבע קרנות כחטאת מושהו דטעונה יסוד הוא חשבינן ליה יסוד לענין דמים (בי"ט וש"ס);
ועי' מ"ע:
ג) העוף ועולה העוף איך דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיוון דבעי מוציו ועוד דבמתני' (ש"ס);
ג) ס"א היינו דוקא בבמה דתביב בקרא (ש"ס);
ד) [ז"ל דכיון (בי"ט);
ה) [ז"ל אם כן חור הוא לענין קדושת מזבח ומשני וכו' (ש"ס);
ו) ולפניו ע"פ בתי"ה;
ז) דמתניתא לרב דתתיא כל"ל (גלי'ו);
ח) [ז"ל לחות כמו דמים בו' (ש"ס);

חופף. כמו נוזר חופף ומפספס (שבת דף נ:). דפרוטי"ר דגרנטו"ר **זלע"ו** כאלם המחשב ודואג: **ומבדיל**. זשמי סימנין ולא כחטאת שהיא צסימן אחד ולקמן יליף לה צפרק קדשי קדשים (דף סה:). **וממלה מדמה** י.^(א) (ומקיף מחבר כמו איין מקיפין שמי חביות (כ"ה דף נ:)). דוחק בית מליקחו לקיר והוא מתמלה ע"י דוחקו צקיר. ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי איין לה יסוד נמלא כשהוא מולקס צאזיר היא נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד וא"ת נופל יא^(א) על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתמי התס עשאה למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה ללא קפיד אלא אלמעלה מן החוט: **צאזירא בעלמא קעציד**. צתמיה: **אימר כך וכו'**. ואיכא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל זה דס עולת העוף שלא יפול לארך וקיר מזבח מיקרי אצל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן לממן דמים להרייזן לינתן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד צארך: **רב אמר צצנין**. צקן דרומית מערבית צנו היסוד אמה צאזרך הדרוס וחדלו להס כל הדרוס וכל המזרח עד אמה סמוך לקרן צפונית מזרחית כדאמרן (לקמן) **אורכ צמורח אמה וצדרוס אמה: לוי אומר** יב^(א) **צדמים**. יסוד היה על פני כל המזרח יב^(א) אצל לא נותנין דמים צחלקו של יהודה: **יסצני מדבחה צניינא גופיה משמע**: יד^(א) **אורכ פוסס: צמורה אמה אחס**. ובצמקוט צפונית מזרחית משוך לצד מזרח אמה ולא יומר כמו שצ"ייתי למעלה קשיא ללוי דהא יב^(א) צניינא משמע: **על שגשים ושסים**. קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הדל**. לאו צארבעת רבעין יב^(א) חקשיב אלא מצד צפון היה ל"א על י"א אצל מזרח ודרוס לא היה אלא חסרה וכל אמה לדרוס ואמה למזרח: **נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב**. ולקמן יח^(א) הוא צפרק קדשי

קדשים (דף סב:). דרמינן ממתיתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורך ל"צ [מדות פ"ג מ"ג] והמזבח ל"צ אורך הרי אורך המזבח והכבש ס"ד וכי מני לכו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"צ [גס פ"ה מ"ב] והא שיתין וארבע הוי תפסין צקרקע העזרה והתס לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמלא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב וממלא שמי אמות העליונות וצלעות צל"צ של מזבח. מדקתמי פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד ב^(א) לדרוס קשיא ב^(א) לרב דאמר דאורכ צמורה אמה אחת וצדרוס אמה אחת דקתמי ותו לא צצנין קאמר והכבש יב^(א) צדרוס הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח: **אימא כנגד אמה יסוד**. כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומייהו שמי אמות וצלעות לתוך ל"צ של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי יב^(א) שכנגד בליטה שהיסוד התחיל בה דא^(א) לאכול זה צדרוס אמה אחת: **מלנן**. הוא פוסם מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"צ כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחצ הקרש אמה והוא גובהו של מלנן ממלאו יד^(א) אצנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשווהו לגובה המלנן: **מפולמות**. לחות: **קוניא**. ניתוח יב^(א) אצר כעין שעושין ללפיו כלי חרס שקורין פולמי"ר: **וממחה**. אישפרידי"ר זלע"ו. ושופך בתוך המלנן על אצנים ב^(א) ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון שניינו בו עלה אמה: **וחוור ומציא בו'**. ומושיבו על זה וממלאו מנאלת ב^(א) כניסת אמה זה א^(א) יסוד בזלט אמה זה סובב: **וחוור ומציא בו'**. וחו סובב על זה היה כהן כדמפרש ואזיל שהמלנן השלישי שהושיבו על

איזהו מקומן פרק חמישי וזחים

נר.

וא"י אמרת לא היה לו יסוד **באזירא בעלמא** קעביר. צתמיה דלקמן (דף סד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי איין לה יסוד נמלא כשהוא מולקס צאזיר היא נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד ואס תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית

הא קתמי התס עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשרה ללא קפיד אלא למעלה מן החוט כך פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צהך צרייתא שירי הדס היה שופך ליסוד מדלא מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדס הולך לאיצוד וקשה דאס כן הוה ליה ללקשוי' ממתני' דקדשי קדשי' (שס סד:) דתנן צא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולך ראשה כו' וצריב ספרים גורסין כאן שירי הדס היה שופך ליסוד יב^(א) ומפרש ה"ר חיים דודאי גרסי' ליה ומכא זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדס יב^(א) קרי לה יסוד מדלא קתמי שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גס זה שס) מפרש שעושה אותה צאותו קרן לפי שהוא קרוב לצית הדשן ויכול לזרוק משם מוראה ונולה ואס היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיוון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונולה היה הולך לשפוך שירים דאס היה מאחר כל כך היה דס כלה אלא על כרחין צמקומו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד צאזירא בעלמא קעביר ומשני אימר כן התנו אזירא דבנימין ועשו כמין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומייהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוט הסיקרא אצל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה לההוא קרן וימנין דלתי למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אצל דמים העליונים לעולם הס למעלה מן הבליטה ומייהו קשה דאס כן היכי

ממעט הכא עולה דלא יב^(א) הוה ארבע קרנות צחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לריבוי תס דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמלה ליסוד דקתמי גצי חטאת העוף יב^(א) ועוד דצמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתמי צחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרגינן לעיל שירים בכל הקרצנות היינו יב^(א) לצד מעולת העוף וכיון יב^(א) דנעשית מצותו מה לנו צמה שהדס נופל אחר כך לארך והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתרין כך התנו אזירא ופירש צקונטרס שהיה עושה כמין בליטה צמזבח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עלמה דצעי צראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאזיר דיהודה אס כן יב^(א) אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאזירא צצנימין וקדיש האזיר צקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה צאזיר אי אפשר לא חייס אלא צהא דליהוי קדושת מזבח ומייהו למאן דאמר (לקמן דף סה) איין עושין מערכה על גצי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התס אף על גב דקדוש צקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גצי סובב: **רב אמר בבבין**. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה צמקום המערכה הוי רבוע וקשה קתא לישנא דמתני' יב^(א) לרב דתנן צמסכת יומא (דף יג.) דלכוועה יואלא מחלקו של יהודה ומכנסק לחלקו של צנימין וזה מזבח צנו משמע שהיה צה מצנין: **במפולמות**. יב^(א) כגון דגיס מפולמין פירק איין קריין (כ"ה סד:).

ממעט הכא עולה דלא יב^(א) הוה ארבע קרנות צחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לריבוי תס דלא גרסינן שירי הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמלה ליסוד דקתמי גצי חטאת העוף יב^(א) ועוד דצמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף סד:) קתמי צחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא תני משמע דלית ליה שירים והא דמרגינן לעיל שירים בכל הקרצנות היינו יב^(א) לצד מעולת העוף וכיון יב^(א) דנעשית מצותו מה לנו צמה שהדס נופל אחר כך לארך והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתרין כך התנו אזירא ופירש צקונטרס שהיה עושה כמין בליטה צמזבח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה עלמה דצעי צראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה צאזיר דיהודה אס כן יב^(א) אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאזירא צצנימין וקדיש האזיר צקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה צאזיר אי אפשר לא חייס אלא צהא דליהוי קדושת מזבח ומייהו למאן דאמר (לקמן דף סה) איין עושין מערכה על גצי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התס אף על גב דקדוש צקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גצי סובב: **רב אמר בבבין**. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה צמקום המערכה הוי רבוע וקשה קתא לישנא דמתני' יב^(א) לרב דתנן צמסכת יומא (דף יג.) דלכוועה יואלא מחלקו של יהודה ומכנסק לחלקו של צנימין וזה מזבח צנו משמע שהיה צה מצנין: **במפולמות**. יב^(א) כגון דגיס מפולמין פירק איין קריין (כ"ה סד:).

זה קצר ממנו שתי אמות על שתי אמות נמלא האמצעי בזלט מתחת העליון אמה בכל זד: **מקום המערכה**. כלומר ראש המזבח: **וחוור ומציא מלנן של אמה בו'**. ומושיבו בזוית המזבח מלמעלה. קתמי מייהא מלנן התחמון של ל"צ על ל"צ אלמא יסוד בזלט צו מד' רוחותיו:

דגין

לו א מיי' פקד ו' מהלכות מעה"ק הלכה כ':
לא ב מיי' פ"צ מהלכות בית הנמירה הלכה י':
לא ג מיי' שם הלכה ה':
ב ד מיי' שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. לבנימין אמר יידי ודוה ישובן לבטח עזיו ודף עזיו כל ידיוס ויבין בחפזו שובן:
דברים לג, יב

מוסף רש"י

חופף. כאלם המתחבק מחמת שאינו משיג תאוות ויחאה יב,). אלס התלעטר חופף ומתחבק צבנדין, לשון שפשוף, כמו מור חופף ומפספס (מגילה ב). ארשפויכן להקב"ה. שהיה הארון נתון בחלקו (שם ושם). צניות קדשי הקדשים צניו בחלקו (סוטה לז). ממול ערפה. ערפה גובה הראש, מול ערפה למטה לצד האגפים, מול הרואה את העורף: ומבדיל. צשני סומנין כדיליף כהכל שמועין (דקטן סד):
גמצא פורח בו'. ומניע דלשג המונח (קטן סב):
מפולמות. לשון ליתלות (תנ"ג יב):

לעזי רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):

^[1] א) גבי' נמלא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב;

^[2] שם מביא מלנן

^[3] וזעיי' בסוטה דף מה ע"א;

^[4] ואפשר שהוספתו עפי' רש"י;

^[5] מדבחה מקום קרנות (שסב"י כ"ט וק' ור"ב), [גד' וילגל אילם כש"מ מקום דמים

^[6] והוא עשית כי אילו כשמת"י:

^[7] אמה (ש"ס);

^[8] א) נוטף הוא על (כתתי' ה') [ב' אמה (ש"ס);

^[9] ז"ל המזבח (כתתי' ודתי');

^[10] כלן טוסף דיבור מקום המקורש לדרמים

^[11] פי' היסוד היה בכל המזבח אך הדמים איך ניתנו רק בחלקו של בנימין

^[12] הס"ד (ש"ס ובי"ט);

^[13] דהתם (כתי' ה') [זו' ז"ל רבעי (ש"ס);

^[14] ל"ב ומצד מערב ל"ב אבל (כתתי' ושי"ט);

^[15] ז) [ז"ל לקמן (ש"ס);

^[16] ח) ז"ל וספדו הוא (ש"ס);

^[17] ב) ז"ל יסוד (ש"ס);

^[18] א) מ"א וקשיא לרב דאמר בבנין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שהיה שם יסוד בניו

^[19] והס"ד ומס"ד אילם (ש"ס ובי"ט);

^[20] ב) ז"ל והא כבש (ש"ס);

^[21] ג) ז"ל הפנימה שכנגד הבליטה (ש"ס);

^[22] ד) מיתב בה נמחק (ש"ס וכתתי' ה');

^[23] ז"ל וממלאו (ש"ס);

^[24] ה) [ז"ל אבר ניתוח (ש"ס);

^[25] ו) ז"ל האבנים (ש"ס);

^[26] ז) [ח' ממצאת כניסתו אמה והיסוד ברלת אמה זו סב"ב

^[27] הס"ד ומס"ד וחורו ומביא בו' (כ"י, וכעני' ככ"פ וש"ס);

^[28] ב) [וכ"ה כתי"מ וק' ור' ז' ה"ם ליסוד מרלא קתני בו' כל"ל (שסב"י);

^[29] ג) מ"א הדם קרי ליה יסוד (כ"פ);

^[30] לא דלא הוא ארבע קרנות כחטאת מושהו דטעונה יסוד הוא חשבינן ליה יסוד לענין דמים (בי"ט וש"ס);

^[31] ועי' מ"ע:

^[32] ג) העוף ועולה העוף איך דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיוון דבעי מוציו ועוד דבמתני' (ש"ס);

^[33] ג) ס"א היינו דוקא בבמה דתביב בקרא (ש"ס);

^[34] ד) [ז"ל דכיון (בי"ט);

^[35] ה) [ז"ל אם כן חור הוא לענין קדושת מזבח ומשני וכו' (ש"ס);

^[36] ו) ולפניו ע"פ בתי"ה;

^[37] ז) דמתניתא לרב דתתיא כל"ל (גלי'ו);

^[38] ח) [ז"ל לחות כמו דמים בו' (ש"ס);